

քին դրուծեան, իսկ իբրև հոգեբանական դործողութիւն, իբրև խօսք՝ որ արտայայտութիւնն է հոգեբանական բանին և ըզդացման, անիկա կը պատկերացնէ հոգին միայն:

«Քրիստոնէին մեծագոյն պարտքը պիտի լինի ուրեմն առողջ պահել իւր ներքին կեանքը, սիրտն ու հոգին մանաւանդ. մընացանք կը կատարուի ինքնին»:

Ի՞նչ վսեմ խորհրդածութիւններ՝ զոր առաքելական հովիւ մը այնքան հայրական սիրով տուեալ է օր մը, որդիական խանդազատանքով իր շուրջը բարորակ իր հօտին:

Ք. Ե. Գ.

«ՏԱՃԱՐ ՀՈԳԵՒՈՐ»

(Դ. ԿԻՐ. ԶԿՆԻ ԶԱՏԿԻ) (Ա. Պետ. Բ. 2-10)

Թէև շինուածքի նմանութեամբ պատկերացուած՝ բայց իսկապէս նիւթեղէն չէնք մը չէ անիկա, լինելով զուտ զաղափարական, բոլորովին հոգեւոր յօրինուածք մը, զոր՝ ա՛յդ իսկ պատճառաւ՝ աւելի իրաւացի պիտի ըլլար կոչել Հաստատութիւն, վստիկ աննիւթական բաղկացութեամբ գոյաւորուած կազմութիւնները աւելի զօրեղ են միշտ և զերծ խանգարուելու՝ չքանալու պատահականութենէն:

Աւելի մօտ երթալով իր զաղափարին, Քրիստոսի և ճշմարիտ քրիստոնէաներուն միաւորութիւնէն ծնած հոգեկան դրութիւն մըն է ան, ամբողջութիւն և կեանք համակ: Անոր մէջ ոչոք ցուրտ կարծրութիւն մը չէ բնաւ. այլ ապրող և ապրեցնող զօրութիւն մը, որուն շուրջը կը ծաղկի գոյութեան աւանդն ազնիւ և բեղուն կերպը: Քրիստոս, որ հիմն է այդ շէնքին, հոգեւորապէս հմայիչ այն քարն է, որ, ինչպէս ձգողական մեծ զօրութիւն մը, իրեն կը քաշէ ամէնքս. իւրաքանչիւրս իրեն միացնելու և իրեն հետ միասնաբար կազմելու համար հոգեւոր տաճարը:

Պէտք է գիտնալ սակայն թէ լոկ անոր այդ ձգողականութիւնը բաւական չէ որպէսզի մինչ կարենանք միաւորիլ՝ յարակցիլ իրեն հետ: Ատոր համար մեր կողմէ անհրաժեշտ են զեռ երկու կարեւոր հանգամանքներ. մաքրութիւն և աճումի ձգտում:

Ինչպէս սրբատաշ քարե՛րը միայն կըրնան անխախտօրէն կաշիլ իրարու, նոյնպէս և մենք, իւրաքանչիւրս մեր կարգին մի մի վէժ կենդանի, բուն կենդանի վէժին հետ միանալ կարենալու համար պէտք է բացարձակապէս մաքրուած լինինք հոգեկան ամէն կերպ արատներէ: Ձարազգաց խորհուրդ, նենգամիտ վարքի թիւրութիւններ, կեղծապարիշտ հակումներ, նախանձին ժանգը, բանարկու ընթացք, այս ամէնք պէտք է տեղ չզտենն այլ ևս իրենց՝ մեր բարոյականին մէջ: Վստիկ Քրիստոսէ իւրացուելու և զայն իւրացնելու առաջին պայմանն է հոգիին սրբութիւնը:

Յետոյ՝ աճումի ձգտումը. կեանքի աւանդն առողջ բերումը առաջին վայրկեանն պէտք է զգացնէ ինքզինքը մեր մէջ: Նման նորածինին (= արդի ծնեալ մանուկ), որուն մէջ կեանքին բնագոյր զէպի մայրական կաթը ինքնաբերական շարժումով մը կը յայտնուի առաջին բոպէին, մեր մէջ ևս, փրկութեան իղձը իսկից պէտք է ի յայտ գայ Աւետարանի մաքուր անունդին տենչովը: Պէտք է ցանկանք Քրիստոսի:

Բաւական է անգամ մը միայն առնուլ իր համը, «ճաշակել» զինքը, ա՛լ գիտակցօրէն պիտի մօտենանք անոր. ու ո՛րքան աւելի յարինք իրեն, այնքան աւելի պիտի խորապէս ճանչնանք զինքը, և համոզուինք թէ մարդիկ ո՛րքան անիրաւ եղած են իրենց վերաբերմունքին մէջ Աստուծոմէ արգրաւ պէս զնախանձ անոր անուռտ արժանիւքին հանդէպ ևն., որուն զգացումը սոսկ՝ կեանքը կը վերածէ Բարիին և Ճշմարիտին ընծայուած լաւագոյն գոհաբերութեան մը: ՉՔրիստոս նախապէս մերժողները ի վերջոյ պիտի ընդունին զայն իրեն յաւերժապէս կենդանի զօրութիւն մը, զոր ճանչնալուն և իրեն նուիրուելուն համար մարդ կորանք պիտի չզգայ երբեք. ու անոնք որ անկարող եղած ըլլալով խիւստիլ իր էութեանը՝ արհամարհանք զգացած էին նախ իրեն հանդէպ, պիտի յետոյ չուարումի մատնուին,

տեսնելով անոր նկատմամբ հաւատքին պըտ-
զարեթած փառաւոր արդիւնքները:

Այո՛, այո՛. անոր անուէր լոյս և սըր-
բութիւն կը սփռէ. անոր մտածումը թա-
գաւորական վայելչութիւն կը հազցնէ կեան-
քի ճգհիմ խեղճութիւններուն. անոր հա-
ւատքը աստուածային և սուրբ բարգաւա-
ճանքի մը արեւը կը ցաթէ աւերակներուն
վրայ, անոր սէրը կ'ազնուականացնէ մար-
դերը՝ գեղեցկացնելով զանոնք երկնային
առաքինութեանց շնորհներով. իրենց ազ-
գային արժանապատուութեանը մէջ խոր-
տակուած ժողովուրդներուն բարոյականը
վեր կ'առնէ անիկա, պատմելով անոնց՝ Աս-
տուծոյ սէրը իրենց մասին:

Ամենէն թանձր խաւարին մէջ այդ սի-
րոյն «սքանչելի լոյս»-ը ինչցնելով՝ տա-
ճարներ կը բարձրացնէ ամենէն ամուլ ա-
մայութեանց մէջ, ու ամէն սիրտեր, այդ
լոյսովը պայծառագեղ, ինքզինքնին կը զգան
իբրև Սուրբ Հոգիին բնակուած մի մի ատա-
ճար հոգեւոր:

Ք. Ե. Գ.

ՔԱՂԱՔԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

ՍՈՒՐԲ ԳՐՈՑ ՄԵՋ

Սուրբ Գրքը յաճախ կը յիշատակէ
այն սովորութիւնները, որոնք կը վերաբե-
րէին Խորայեւացիներու բարուք յարաբե-
րութեանց թէ՛ միմեանց և թէ իրենց ու օ-
տարներու միջև: Յայտնի է նոյնպէս՝ որ
քաղաքավարութիւնն ու արտաքին յարգա-
կան ձևերը ի պատուի եղած են միշտ յաչս
Արեւելեցիներու:

1.— Սովորական բարեւը, երկրպագու-
քիւնն ու համբոյրը.— Այսօրուան Ներայե-
ցիներուն նման իրենց նախնիքներն ալ ի-
րարու խաղաղութիւն կը մաղթէին. Շաղմօ՛ւ,
Այժմեան Պետեվիներն ևս իրենց ցեղակից-
ներուն սեղան՝ խաղաղութիւն կը մաղթեն,
ըսելով. Սեղան աղիք կամ Սեղան աղիքում

(խաղաղութիւնը հետզ կամ հետեինիդ ըլ-
լայ), ու միևնոյն պատասխանը կ'ընդունին:
Շատ անգամ՝ եթէ այդ մարդու մը ուղղին
մաղթանքը՝ կ'ըսեն. «Այլահր զօրացնէ մօ-
րուքդ»:

Մէկու մը մեծ յարգանք ընծայելու
համար մինչև գետին կը ծռէին, այսինքն
զայն պատուելու համար կը պղտկցնէին
իրենց անձը: Այս խոնարհութիւնը կամ եր-
կըրպագութիւնը անհրաժեշտ կանոն էր թա-
գաւորին առջև, ինչպէս Աբդահա հրկրպա-
գութիւն ըրաւ Դաւթի առջև (Ա. Թագ. Ի. 23):
Երկրպագութիւն կ'ընէին նոյնպէս մե-
ծերուն: Յովսէփի եղբայրները երանին
մինչև գետին կը խոնարհցնեն Եգիպտոսի
մէջ (Մենդ. ԽԲ. 6), և Յովսէփ՝ իր կարգին՝
կ'երկրպագէ իր հօր առջև (Մենդ. ԽԸ. 12):
Վերջապէս կը խոնարհէին կամ կ'երկրպա-
գէին ամէն անոնց առջև, որոնց խնդրուածք
մը կը ներկայացնէին: Աբրահամ կը խո-
նարհի Քեառուցի Սփրոնի մարդոց առջև ու
կը թախանձէ որ հաւանեցնեն իրենց տէրը
իրեն վաճառելու Մաքփելայի քարայրը
(Մենդ. ԻԿ. 7):

Համբոյրն ալ նմանապէս յարգական
բարեկի կերպ մըն էր: Սովորական էր մօ-
տիկ ազգականներու և բարեկամներու զի-
րար համբուրելը: Աբիսողոմ ժողովրդակա-
նութիւն վաստկելու համար՝ երբ դատ ու-
նեցող մը մօտենար իրեն խոնարհութիւնը ը-
նելու, «ձեռքը կ'երկարէր և կը բռնէր ու
կը համբուրէր զայն» (Բ. Թագ. ԺԵ. 5):
Սուրբ Գրքին մէջ կը յիշուի նաև մօրուքի
համբոյրը, ինչ որ այսօր սովորական է Ա-
րաբացոյց քով, ուր կ'ընր իր ամուսինին և
որդիները իրենց հօր մօրուքը կը համբու-
րեն: Յովսէփ Ամեսայիին ըսաւ. Նղբայա-
րով առնող ես. ու Յովսէփ Ամեսայիին համ-
բուրելու համար աջ ձեռքով անոր մօրու-
քէն բռնեց» (Բ. Թագ. Ի. 9):

2.— Այցելութիւններ եւ զրուցաճարու-
քիւններ.— Եթէ մեծի մը այցելիլ ուզէին՝
պարտաւոր էին նախապէս իմաց տալ անոր:
Այսպէս Դաւթիին իմացուցին ու ըսին. «Ա-
հա՛ նախնայ մարգարէն եկաւ» (Գ. Թագ. Ա. 23):
Եւ որովհետեւ սովորաբար իրկոման կամ
սանդաշներով կը քայլէին, ու Պաղեստինի
կրային հողը փխրուն էր ու փռչելից, այդ
պատճառաւ հերամքեծարութեան առաջին